

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

AL. ED. LINDBLÖM.

N° 4. Lund April 1841.

I. Original-Afhandlingar.

1. Olof Rudbecks Lappska växter; af C. J. Hartman.

(Forts. fr. n. 3.)

31. *Salix versifolia* Wg. forma *sterilis angustifolia*. Folia lanceolata, utrinque acuminata integerrima, subtus glauca, breviter petiolata; uncius duas longa rix semunciam lata; ramis cortex brunnescens glaber. Denna form har jag från Jämtlands fjäll. — Äldre påskrift: *Salix Oleæ sativæ folio, alpina*. Sednare tillägg: *Act. Lit. Su. a:o 1720 p. 99. Conf. C. El. 12. 184.*

35. *Salix glauca* L. gren med hanhänge; trol. ritad af Rudbeck såsom hafvande signaturen OR tätt under grenen. Äldre påskr. *Salix humilis folio oblongo subtus candido*.

36. *S. glauca var. pallida* Fr. Grenig qvist utan fröredn. Äldre påskr. *S. foliis Sennæ humilis alpina*.

37. *S. folio Amygdalino non aurito, (integro vel) margine serrato*. Äldre påskrift. — Orden inom parenth. äro understrukna, hvilket, att döma af andra rättelser, är det samma som öfrerstrukna. Gren med 2:ne 2 tum långa bladiga qvistar, som i toppen bära hönghängen. Instämmer med ex. af *S. amygdalina* L från Torneå af Kyrkoh. Læstadius, hvilka äfven hafva utdragna hängqvistar med stora blad och sakna stipler.

38. *S. Læstadiana* Hn. Qvist utan fröredning; fol. late lanceolatis acuminatis planis integerrimis, subtus albedo-incanis. Bladformen liknar fig. u på 8:de tab. i Fl. Lap. n:o 367, men är mera speisig. Rudbecks figur bestyrker således Prof. Fries' förmodan att *S. Læstad.* eller *canescens* Fr. är Linnés *S. Caprea*

β Fl. Su. Rudbecks namn med gammal skrift, citeradt af Linné, är: *S. Oleæ sylvestris folio alpina*, C. E. 12, 186. Sednare tillägg: Act. Lit. Su. A:o 1720. Quoad folia confer Burser Tom. XII p. 103. Camp. Elys. T. 12, p. 186 *).

39. *S. folio Amygdalino, utrinque virente C. B. non aurito*. Äldre påskrift. — Qvist med endast blad. Dessa likna till formen *S.* pag. 37, men äro mycket glest och grundt sågade, med endast 8–12 sågnaggar i hvardera kanten; under glatta gröna med någon anstrykning i blått; grenbarken grön-gul; stipler saknas. Ett af Læstadii vid p. 37 nämnda exemplar har nästan lika gles sågning, hvarföre detta torde variera.

40. *S. depressa* β *livida*; gren med honhängen och öppnade fröhus. Äldre påskrift: *S. folio Myrti alpina*; yngre: *S. alpina Myrti folio*, Act. Lit. Su. A:o 1720 p. 99, *subtus incano*. Citeras af Linné till Fl. L. n:o 356, eller *S. arbuscula* γ Fl. Su. Hela fig. öfverensstämmer noga med *S. livida* Wg.

41. *S. Caprea* β *humilior*; en qvist med den monströsa af insecter bildade blomlika skålen, som ofta förekommer på Viden och fordom gaf anledning till *Salices roseæ*. Äldre påskrift: *S. latifolia Rosea alpina*; sedan införd i Act. Lit. Su. 1720 med liten ändring i namnet.

42. *S. depressa* L. Ett sterilt höstskott af den allmänna formen med stora ovala helbräddade, ofvan mörkgröna under blåhvita blad. Denna fig. citerad till Fl. L. n:o 361 ell. *S. depressa* Fl. Su. lemnar intet tvifvel öfrigt om rättigheten af Prof. Fries' bestämning; ett tvifvel som härrört af Linnés påstående i Sp. pl. ed. 2 att *S. depressa* skulle genom odling blifva *S. lanata* eller tvertom, hvarföre han fört dem tillsam-

*) Förtjenar således ej bära Linnés namn (i händelse den skulle försvara sig som art, hvilket är mycket osäkert), utan snarare Rudbecks, som först urskiljt denna form; så framt Læstadii, hvilken af fjällpilarnes granskning högt förtjente man framdragit denna pil ur en hundraårig glömska, icke skulle anses lämpligt.

man såsom afarter. Äldre påskrift: *S. Elæagni s. Oleæ Bohemicæ folio*. Conf. C. El. t. 12 p. 189. Yngre: *S. alpina arborescens latifolia*, *Elæagni europææ folio*. Vel *S. Elæagni etc. fol. Act. Lit. Su. A:o 1720*, p. 99.

43. *Salix glauca* L. med honhången. Tecknad på sjelfva qvisten med OR. Äldre påskrift: *S. alpina humilis vitis idææ folio, subtus griseo*.

44. *S. Lapponum* L. var. *foliis lanceolatis acuminatis*. Utan fröredning. Äldre påskrift: *S. folio latiore, acuminato integro subtus incano*.

45. *S. humilis folio (superne et inferne) acuminato*: äldre påskrift, hvori parenthestecknet är sednare tillsatt och orden underskrifna: "utrinque." En steril gren, som jag knapt kan hänföra till någon bekant art, om icke till någon smalbladig *S. hastata*. *Folia omnino lanceolata, apice breviter acuminata, basi in petiolum brevem itidem acuminata plana, remote denticulato-venosa, subtus subglaucescentia; majora 1½ ad 2 uncias longa, unciam ½—¾ lata; cortex rami ramulorumque glaber brunescens*.

46. *S. myrsinites* L. med honhången. Äldre påskrift. *S. Vitis Idææ folio, utrinque viridi*. Yngre: *S. alpina humilis, Vitis Idææ folio, utrinque viride*. Act. Lit. Su. A:o 1720, p. 99.

47. *S. Lapponum* L. *foliis oblongis acutis*. Bladqvist utan fröredning. Äldre påskrift: *S. alpina humilis surculis et petiolis cum foliis aversa parte candidis*. Sednare tillägg: *A. L. S. A:o 1720 p. 100*. Denna ypperliga figur, citerad af Linné i *Fl. Lap.* till n:o 366 eller *S. Lapponum Fl. Su.*, bevisar till öfverflöd att *S. limosa* Wg. är denna Linneiska art.

48. *S. arbuscula* L. utan fröredn. Äldre påskrift: *Salix humilis foliis . . . (öfverstruket, suddadt och ofäsligt) ramulis compactis*.

49. *Gnaphalium sylvaticum* β *fuscatum* Wg.

50. *Salix glauca* L. var. *foliis lanceolatis acuminatis, c. amento femineo*. Äldre påskrift: *S. alpina grisea foliis acutis*.

51. *S. riminalis* L. Äldre påskrift: *S. oblongo incano acuto folio*. B. P. T. 591. Synonymet (*Bauhini Pinax* p. 474) med citerandet af Tabell vill jag nu ej söka förklara; figuren är dock, ehuru af ett sterilt exemplar, påtagligt *S. riminalis*. Äfven denna pil, införd i Act. Lit. Su. såsom funnen på Lappska resan, visar huru litet nogräknade de gamla voro, då frågan var om vexternas geografiska förekommande.

52. *S. repens* L. Gren med flera qvistar, men utan fröredning. *Folia oblonga, 4-6 lin. longa, 2-3 lata, acuta subsessilia integerrima plana, supra obscure viridia, subtus argenteo-alba (albo-sericea L.); cortex rami ramulorumque glaber fuscus*. Bladen likna till storlek och form (dock ej bredare nedom midten) fullkomligt f. r, t. S i Linn. Fl. Lapp. — Äldre påskrift: *S. humilis alpina, folio Myrti torentinae*, med sednare tillägg: *subtus incano*. Detta synonym, citeradt af Linné till dess *S. fusca* Fl. Su. Fl. L. n:o 364 bevisar obestriddigt att *S. fusca* är en ganska vanlig form af *S. repens*, förut tydligt af Linneä beskrifning: *folia subtus glauca villis tenuissimis nitida*; äfven som han, i händelse han dermed förstätt *S. versifolia*, säkerligen ej skulle i Fl. Su. tillagt synonymet *S. pumila folio utrinque glabro* Bauh. Hist. All *S. fusca*, som Kyrkoh. Læstadius sändt från Vesterbotten, tillhör Rudbecks form.

53. *S. herbacea* L. med honhängen.

54. *Ranunculus glacialis* L. var. *floribus roseis*.

55. *Sonchus sibiricus* L. Är utan all påskrift, men ötvifvelaktigt *S. sylvestris purpureo-cæruleus angustifolius* Rudb. Index. Fig. af denne och *S. alpinus* p. 29, utmärkt sköna och characteristic, att man måste förundra sig att Linné ej begagnat sig af dem, lika litet som af de vackra *Gentiana glacialis* och *nivalis* m. fl.

56. *Juniperus communis* var. *alpina*.

57. *Gnaphalium dioicum* var. *corymbosum*.

58. *Cladonia uncialis* Fr.

59. *Saussurea alpina* var. *angustifolia*.

60. *Pedicularis palustris* L. Ett grenigt och spensligt ex.

med äldre påskrift: *Pedicularis* och yngre tillägg: *alpina Teucrii folio*, *atrorubente coma*, *Tournef. Inst.*

61. *Pulsatilla vernalis* Willd. In *Helsingia prope Sundsvall.*

62. *Cladonia rangiferina* och *Evernia jubata* Fr.

63. *Calypso borealis* Salisb. originalet till Linnés figur i Fl. L.

64. *Saxifraga stellaris* L. — *Pedicularis hirsuta* L. in *Laponia Lulensi.* — *Pedic. lapponica* L. in *Lapp. Lul.*

65. Rent blad, utan figurer.

66. *Trollius europæus* L.

67. *Cladonia uncialis* var.?

68. *Cetraria glauca* och *nivalis* Fr.

69. *Andromeda polifolia* L. Yngre påskrift: *Inter pagum Malma et Upsalam, nec non in Lapp. Lul.* — *Splachnum luteum* L. — *S. sphæricum* Sw. — *Sphagnum acutifol.* Ehrh. — *Bryum* utan frukt, troligen *B. Ducalii* Voit.

70. *Rhodiola rosea* L. *Sponte crescit in Wallawari monte altissimo Laponiæ Lulensis prope Quickjock.*

71. *Lobelia Dortmanni* L.

72—108 innehålla figurer på 78 *Agarici*, 8 *Boleti* och 14 af andra Svampslågten (bland dessa *Bulgaria globosa* F. och andra kuriösa former). Ingen af svampfigurerna har någon påskrift eller namn, lika litet som de följ. djurfigurerna, hvilka i utförande täfva med nutidens bästa.

109—111 äro trenne rena blad, utan figurer.

112. Lekatten.

113. Rehnen endast kroppen fulländad och färglagd; hornen i utkast med blyertz.

114. *Lacerta (manibus pedibusque pentadactylis; cauda tereti subulato-acuminata, albo-nigroque punctata; dorso punctis nigris serialim notato; color cinereo-rufescens).* — *Gordius aquaticus* L.? gråsvart.

115. Fjäll-Lemmeln. — *Mus musculus*, grå. — Samma hvit med svartaktiga öron, dubbelt större än hos den

förra, med andra olikheter; båda $1\frac{1}{2}$ tum långa, utom den ungefär lika långa svansen.

116—17. Rena blad.

118—19. Sex Fiskar, af hvilka en endast i utkast med blyertz.

120—125 felas, tydligen vårdslöst utskurna.

127. Brushanen. Gammal påskrift: *non dep. (depicta)* troligen bland de öfriga Rudbecks foglar.

128. En Vadare ej olik Svarta Storken, men likväl knapt den om icke någon ung fogel. Fig. 12 tum hög, hvaraf lår och ben jemnt hälften. Näbben dubbelt längre än hufvudet, ringa böjd, jemnt spetsad från roten till den hvassa spetsen, grågrön. Näsborren smal spricklik. Kaköppningen går ej fullt till ögat. Hufvudet till näbbrotten, äfven omkring ögat, jemnt fjädertäckt, slätt; jemnte hals, rygg och vingar fullkomligt svarta; mage, lår och undre sidan af stjerten rent hvita; ben och tår grågröna; stjerten med rundad spets, något längre än vingarne. Den medlersta af de 3 framtärna betydligt längre, baktån icke högre fästad än de öfriga. Äldre påskrift: *non depicta*.

129—32 bortskurna.

133. En Simfogel (*Colymbus septentrionalis* L.?) med svart spetsad näbb, grått hufvud och hals, den sednare med en stor väl begränsad brun fläck öfver strupen, bakhalsen svart med hvita fläckar; vingar och rygg svarta, buken hvit; ben och fötter saknas. Till storlek som en mindre And.

Efter denna sista figur synas ännu 3:ne blad vara utskurna.

2. Anteckningar öfver Temperaturen och Vårens ankomst till Carlstad 1840; meddelade af Ludv. Borgström *).

Carlstad.

Lat 59° 23'. 180 sv. fot öfver hafvet. Årtiga medeltemperaturen + 6,27.

Väderleken, allt sedan sista dagarne i Februari, ganska blid. Under Martii månad föll ej snö mer än den 10, som dock genast försvann för den efterföljande blåsten, hvilken ock kraftigt verkade på isarne.

Martii.

20. — 2 + 5 — 2.

21. — 5 + 1 — 2.

22. — 5 + 2,3 — 1.

23. — 4 + 1,5 — 3.

Denna och följ. dagar visade sig Gladan (*Falco Milvus* L.) kring Carlstad.

24. — 3,5 + 1 — 5.

25. — 9 + 1 — 6.

26. — 10 + 3 — 4.

27. — 9 + 5 — 3.

28. — 8 + 5 — 1.

Corylus Avellana. *Draba verna*.

29. — 4 + 6 — 1.

30. — 1 + 7 — 0,5.

31. — 1 + 8 — 3.

Bröt Glarelven fullkoml. upp vid Carlstad.

April.

1. + 1 + 8 — 1.

2. — 5 + 7 — 1.

3. — 5,5 + 7,5 — 2.

4. — 3 + 3,5 + 1.

Empetrum nigrum.

5. + 1,5 + 5, 0.

6. 0, + 4 + 1,5.

7. + 2 + 7 — 0,5.

8. — 3 + 9 + 2.

9. — 2 + 8,5 + 2.

10. — 1,5 + 10 + 3.

11. + 2 + 8,5 + 4.

12. + 3 + 13 + 3.

{ Från denna varma dag kan *Papilio Urlicæ*, husflugan, myggan m fl insecter räknas som allmänna.

*) Efterföljande anteckningar äro de enda, som hitintills kommit Utg. tillhanda. Han har fördröjt deras publicerande i hopp att från andra håll få emottaga liknande, men då sådant ej skett anser han sig böra meddela hvad han erhållit, i det hopp att andra härigenom må finna sig upmanade, att hvar på sin ort anställa samt meddela enahanda observationer, med afseende hvarpå Utg. får återopa hvad han i No 1 af dessa Notiser för 1839 och 1840 anført. — De i uppsatsen förekommande Termometer observationer äro anställda af Mathes. Lectorn i Carlstad Prosten U. J. Åberg med Celsius termometer trenne gånger dagligen näml. morgonen kl. 5 (under Mars kl. 7), middagen kl. 2 och eftermidd. kl. 9. De botaniska anteckningarna för Carlstad äro gjorda af Stud. Ludvig Borgström och för Nyeds socken af Stud. Joh. Zegolsson.

(Utg. anm.)

Carlstad.

April 1840.

13. — 1 + 12 + 4.
 14. + 2 + 11 + 2. *Cerastium semidecandrum.*
 15. 0 + 12 + 3. *Anemone nemorosa. Eriophor. vaginat. et angustifol.*
 16. — 2 + 11 + 2. *Papilio Anthopa* allm.
 17. 0,5 + 13,5 + 4. (*Chrys. alternifol.* i Glefva Socken).
 18. — 1,7 + 12 + 4.
 19. — 1 + 11 + 2. *Viola palustris.*
 20. — 2,5 + 10,5 + 4. *Myrica Gale.*
 21. + 2 + 9 + 4. Afton och natten litet regn.
 22. + 5 + 11,3 + 3. Afton blåst med obetydl. haglande. Syrén, Hägg, Björk och Rönn börja löfsprickning.
 23. 0 + 10 + 5. *Viola tricolor et canina.*
 24. + 6 + 14 + 6.
 25. + 3 + 15 + 8.
 26. + 7 + 19 + 11. *Leontod. taraxacum. Glechoma hederacea.*
 27. + 2 + 21 + 10. *Fragaria vesca.*
 28. + 5 + 17 + 9.
 29. + 7 + 17,5 + 10. *Oxalis Acetosella. Arbutus uva ursi.*
 30. + 6 + 13 + 7.

Maj.

1. + 3 + 15 + 8.
 2. + 7 + 15 + 8.
 3. + 2 + 13 + 7. *Anem. vernalis. Orobus tuberosus. Geum rivale.*
 4. + 5 + 16 + 8. *Leontod. lævigatus, Arabis Thalhana. Saxifr. granulata.*
 5. + 6 + 7,5 + 5. Duggregn; afton blåst. *Gnaph. dioicum. Saxifr. tridactylites et controversa.*
 6. + 4 + 14 + 7. Vät dimma, sedan klart. *Poa annua, Myosurus; Veron. agrest.*
 7. + 5 + 15 + 6. Klart; qvällen och natten till d. s regn. *Myosotis stricta. Thlasp. arvense. Capsella bursa pastoris. Barb. vulgaris.*
 8. + 3 + 9,5 + 6.
 9. + 4 + 11 + 7. *Caltha palustris. Tormentilla recta.*

Nyeds Socken. Lat. 59° 37'.

April 1840.

13. Natten till d. 14 frost. *Anemone nemorosa*, *Chrysosplen. a. ternifolium*.
14. Klart. Natt t. 15 frost. *Anem. hepatica* fl. alb. *Gnaphal. dioicum*
15. Klart. Blåst e. m. - Frost. *Tussilago Farfara*.
16. Natt till d. 17 frost.
17. { Började löfven på *Salix Caprea* och krus
18. { bärsbusken att spricka ut.
19. *Daphne mezereum*.
- 20.
21. Började regna kl. 7 e. m. hvilket fortfor till den
- 22 kl. 7 f. m. - Sedan klart. Hasseln börjar utveckla blad.
- 23.
24. Klart väder. *Viola canina*.
25. Dimma. — Klart. *Luzula pilosa*.
26. Klart - blåst. Quäll: lugnt. *Oxalis acetosella*. *Viola tricolor*.
27. *Fragaria vesca*. *Leontod. taraxac*. Löf på Björk, Al, Lönn.
28. Klart. *Orob. tuberosus*, *Viola palustris*, *Caltha pal.*
29. Klart. *Geum rivale*.
- 30.

Maj.

- 1.
- 2.
- 3.
4. *Vaccin. myrtillus*. Löf på Apeln.
- 5.
6. Duggregn hela dagen. Sägs Svalan första gången.
7. Kallt — Storm. *Prunus Padus*.
8. Kallt.
9. Klart, kallt, blåst. *Tormentilla recta*. *Convall. majalis*.

Carlstad

Maj 1840.

10. + 4 + 6 + 4. Litet regn och äska på morgonen. *Pot. anserina*.
11. + 2 + 7 + 4. *Stellaria media*.
12. + 1 + 12 + 6.
13. + 1 + 12 + 7. *Chelidonium majus*. *Scleranthus perennis*.
14. + 4,5 + 13 + 8. *Myosotis collina*. *Stellaria graminea*.
15. + 4 + 14 + 9. *Andromeda potifolia*. Svalan allmän från denna dag.
16. + 6 + 15 + 9. Hördes Göken för första gången i vår.
17. + 6,5 + 11 + 8. Om afton regn. *Ran. Ficaria*. *Pyrethrum inodorum*.
18. + 7 + 16 + 10. *Ranunculus Auricomus*.
19. + 8 + 16 + 7. *Trientalis Europæa*.
20. + 3 + 13 + 5. *Myosotis palustris* Roth. *Prunus padus*. *Veron. verna*.
21. + 6 + 12 + 8. Stark storm. *Cardamine pratensis*. *Pedicular. palustris*.
22. + 4 + 14 + 7. Bläst. *Ranunc. acris*.
23. + 3,5 + 17 + 9. *Erysimum cheiranthoides*. *Convall. majalis*.
24. + 8 + 16 + 8. *Prunus cerasus*, *Pyrus malus et communis*.
25. + 7 + 11 + 8. Bläst. Starkt regn. Landtmannen räknade detta för första nederbörden på hela våren.
26. + 6 + 12,5 + 8.
27. + 7 + 13 + 9.
28. + 4 + 14 + 10. Vackert väder. *Convallaria polygonatum*.
29. + 8 + 15 + 9. Regn i flera skurar.
30. + 4,5 + 13 + 7.
31. + 6 + 12 + 9.

Anteckningar öfver Våren 1839 vid Carlstad, af Ludvig Borgström.

April d. 28. *Draba verna*.

Maj den 4. *Anemone nemorosa*.

„ „ 8. *Viola tricolor, palustris*. *Caltha palustris*.

„ „ 9. *Chrysosplenium alternifolium*.

„ „ 16. *Fragaria vesca*.

Nyeds Socken.

Maj 1810.

10.	Regn på morgonen.	Duggregn hela dagen.
11.	Kallt natten till den 12.	<i>Alchemilla vulgaris.</i>
12.	Frost. Klart.	<i>Trientalis Europæa.</i>
13.	Klart. Varmt.	
14.	Kallt. Bläst.	<i>Lotus corniculata. Orobus vernus.</i>
15.		<i>Paris quadrifolia.</i>
16.		<i>Viola mirabilis.</i>
17.	Regn.	
18.		
19.	Klart.	<i>Prunus cerasus. Fraxinus excelsior</i>
20.	Dito.	<i>Acer platanoides.</i>
21.	Strömolo. Storm.	<i>Andromeda polifolia. Pyrethr. inodorum.</i>
22.	Stark storm.	<i>Menyanthes trifoliata.</i>
23.	Klart.	<i>Turritis glabra</i>
24.	Litet regn. Bläst.	<i>Lychnis viscaria.</i>
25.	Regn hela dagen. Det första på hela våren.	} <i>Adoxa Moschatell.</i>
26.	Bläst.	
27.	Hagel.	<i>Geranium robert. et sylvaticum, Melica nutans. Ran. acris.</i>
28.	Klart.	<i>Pyrus matus.</i>
29.	Regn och hagel.	<i>Carum carvi. Convall. polygonatum.</i>
30.		
31.		<i>Polygonum viviparum.</i>

-
- Maj den 17. *Leontodon Taraxacum.*
 " " 19. *Anem. vernalis* (troligen redan länge blommat före denna dag); *Gnaphalium dioicum.*
 " " 20. *Oxalis acetosella.*
 " " 21. *Barbarea vulg. Thlaspi arvense. Geum rivale.*
 " " 23. *Alchemilla vulg. Glechoma heder. Cardamine prat.*
 " " 25. *Andromeda polifolia. Viola canina et arvensis. Myosotis palustris. Prunus padus.*

Juni den 1 kunde vid Carlstad följande fanerogamer tagas, utom de redan omnämnde:

Ranunc. auricomus — *Vaccin. vitis idæa et uliginosum* — *Anemone hepatica* (d. 21 Maj). *Potentilla Tormentilla* — *Orob. vernus*. *Convallaria majalis et polygonatum* — *Primula veris* — *Ledum palustre* — *Scleranthus perennis* — *Saxifraga granulata, tridactylites* och *controversa* — *Salices* — *Veronica* etc. etc.

Hösten. I anseende till det allt ifrån sjuosofvaredagen (d. 27 Juli) ymniga regnet, blommade en stor del vexter längre än vanligt in på hösten 1839. — *Caltha palustris, Viola tricolor* m. fl. för andra gången. Häggen visade stora blom-knoppar. Större delen af *Synantheræ* träffades till medio af October. — Den första nattfrosten vid Carlstad inträffade d. 28 Octob. — De vexter, som öfverlefdes de första frostnätterna, voro: *Sonchus asper, Senecio vulgaris, Stellaria graminea, Ran. acris* m. fl. Ännu d. 10 Nov. kunde *Viola tricolor* och *Thlaspi arvense* tagas på odlade ställen.

I Nyeds Socken (enl. Zegolsson) blommade Äppleträden, sedan de burit frugt, hösten 1839. I år (1840) blommade de för andra gången medan frugten ännu salt kvar på träden.

Första frostnatten derstädes 1839 inträffade d. 6:te Octob. den andra d. 28 Octob. Den 3 Nov. var ännu *Centaurea Cyanus* och *Dianthus deltoides* m. fl. vid lif.

II. Literatur.

Flora der Schweiz von Joh. Hegetschweiler, D:r Med. und Staatsrath des Cantons Zürich. Zürich, Schulthess, 1838—40. 1135 pag. 8 Tab. stor 12:o.

Sedan *Haller* 1768 utgaf sin klassiska *historia stirpium Helvetiæ indigenarum inchoata* har sveiziska floran blifvit omsorgsfullt bearbetad och flera skrifter, framställande dels hela landets dels särskilda traktens vegetations-förhållander, hafva tid efter annan utkommit. Bland dessa vilja vi här nämna *Suter's Flora helvetica*, hvaraf *Hegetschweiler* 1820 ombesörjde andra upplagan, och *Gaudin's Flora helvetica*, hvilken 1828—33 utkom i 7 band och hvartill *Monnard* 1836

utgaf en Synopsis. Dessutom hafva *Reichenbach* i dess *Flora excursoria* och *Koch* i *Synopsis Floræ Germanicæ et Helveticæ* uptagit de sweiziska vexterna. Man skulle således tycka, att det varit öfverflödigt, att så snart efter sådana klassiska arbeten utgifva en ny flora öfver detta land, särdeles som många nya vextalster inom så få år icke gerna kunna antagas hafva blifvit funna isynnerhet bland de fanerogama vextklasserna, hvilka äro de enda, som utgöra föremål, så väl för de ofvan upräknade, som det nu ifrågavarande arbetet. — *Hegetschweiler* hade likväl vid författandet af sin flora något annat i sigte än blotta beskrivandet af de sweiziska vextarterna. Han hade genom sina forskningar kommit till den öfvertygelsen, att en ej obetydlig del bland de, särdeles af sednare författare, upställda vextspecies behöfde underkastas en genomgripande kritisk granskning och derpå grundad reform, enär de icke i sjelfva verket äro annat än formförändringar, hvilkas afvikelser från grundformen böra tillskrivas inverkan af yttre omständigheter såsom olika lokaliteter o. s. v. Dessa åsichter uttalade han redan så väl i bihanget till sina 1825 utgifna *Reisen in den Gebirgstock zwischen Glarus und Graubünden*, som ock i dess 1831 utkomna *Beiträge zu einer kritischen Aufzählung der Schweizerpflanzen*, i hvilket sistnämnda arbete han dels framställer sina iakttagelser rörande orsakerna till vexternas formförändringar och det sätt, hvarpå dessa uppenbara sig, dels ock genomgår flera, större släkten för att på grund af nämnda iakttagelser förklara mångformigheten, som inom dessa släkten visa sig. — I det arbete, som Ref. nu anmäler, har Förf. mera fullständigt och speciellt genomfört dessa åsichter och tillämpat dem på alla inom Sweiz förekommande släkten. Man skulle af denna anledning vänta, att arternas antal skulle vara mycket reduceradt; men då man fäster sig vid blotta siffertalet på de under egna namn upförda arter, visar sig ett annat förhållande; ty då *Gaudin* i sin flora uptagit allenast omkring 2320 arter, så upgår antalet af de i närvarande arbete upräknade till 2900.

Förf. är likväl långt ifrån att erkänna alla dessa som genuina arter; han uptager nemligen under eget namn och nummer icke blott sådana arter, hvilka vanligtvis äro för sådana erkända, utan äfven flerfaldiga former, hvilka enligt den vanliga åsigten anses för under- och af-arter; de mest närsläktade eller sådana, hvilka han betraktar såsom endast genom yttre momenters inverkan upkomna, ställer han under vissa af honom så kallade "racer," hvilka han betraktar såsom verkliga arter, så att hvarje genus, enligt hans åsigt, icke eger flera genuina arter än han uptagit racer; i allmänhet anför han karakterer för hvarje race, äfvensom han ofta tillägger anmärkningar, hvori han visar huru de under samma race med egna nummer uptagna arter öfvergå i hvarandra samt de yttre momenter, som orsaka olikheten och modifikationerna i ur-arten. Sålunda, för att anföras exempel, uptagas under släktet *Viola* 23 arter; dessa hänföras till följande 8 racer: *V. pinnata* och *palustris* med hvardera 1 art; *V. odorata* med 4; *V. canina* med 7; *V. mirabilis* och *biflora* med hvardera 1, samt *V. tricolor* och *calcarata* med hvardera 4 arter. Under *Festuca* uptagas 4 arter i 8 racer, af hvilka *F. duriusculæ* ensam innefattar 18 arter.

Floran är upställd efter Linneanska systemet; främst i hvarje klass framställas släktena med karakterer; för hvarje art upgifvas diagnos och vexeställe, samt i fråga om fjällvexterna oftast höjden öfver hafvet. Vid nomenklaturen tyckes Förf. ej fasta särdeles vigt, och han är ganska frikostig med sitt *nob.* äfven för sådana namn, hvilka långt förut varit använda att beteckna arter inom samma släkte; det synes, som han på detta sätt velat utmärka hvarje art eller form, som af honom blifvit nogare eller annorlunda begränsad än af andra författare, hvilka begagnat det af honom antagna namn. Så t. ex. förekomma ensamt inom racen *canina* bland *Viola* följande 5 arter, hvilka genom tillsättningen af "*nob.*" synes af Förf. först vara upställda, ehuru samma namn långt förut begagnats: *V. Allionii*, *Ruppü*, *montana*, *per-*

sicifolia och *lactea*; et sic in ceteris. Orsaken till detta förfarande synes vara den, att han anser de såsom arter framställda vexter vara af allt för underordnad värde för att för dem bilda nya namn, och af hela framställningen är påtagligt, att hans hufvudsyste är att under vissa grundtyper förena de särskilda formerna. — Att Förf. härvid kanske icke så sällan gått alltför långt, kan icke bestridas; men å andra sidan bör man icke förneka honom den förtjensten att hafva vändt upmärksamheten på åtskilliga förhållander, som man hitintills antingen alldeles förbisett eller ock, mindre än de förtjent, afsett. — Han hyser i allmänhet samma åsigter med dem *Læstadius* i den afhandling, som vi i sednaste numrorna anmält, sökt göra gällande i fråga om de nordiska vexterna, och de skilja sig nästan endast i formen; i det att den förre under egna namn och numror uptager de särskilda vextformerna, under det *Læstadius* uppställer dem blott som under- och af-arter. *Hegetschweiler* har äfven mera genomfört sin åsigt och slutligen i många fall understödt den med vida bättre grunder än den svenske författaren. Dock har man ofta svårt att taga sig till rätta med alla de af honom framställda former, bland hvilka långt ifrån alla sinsi mellan äro af lika värde, utan tvertom ganska obetydliga afvikelser och modifikationer icke så sällan äro ställda i jemnbredd med mycket utmärkta och sådana, att de allmänt blifvit antagne såsom sjelfständiga arter.

Hegetschweiler hann icke sjelf utarbete hela verket, ty före dess fulländning föll han ett offer för de inre oroligheter, som sönderslote Zürich, afvensom andra af de Sveisiska kantonerna. Hans efterlemnade manuskript räckte ej längre än till *Monoecia*, och Prof. *Osw. Heer* har utarbetat de återstående klasserna, hvarvid han, enligt sitt eget yttrande i det af honom författade företalet, så vidt möjligt varit sökt följa *Hegetschweilers* åsigter och i hans anda bearbeta dessa klasser. Man märker likväl utan svårighet att en annan författare här upträdt, och det, såsom Ref. synes, till arbetets fördel, i det att inga andra än hufvudsakligare former äro uptagna, åtminstone endast ett inskränkt antal nya under egna namn och numror upförda. — *Heer* har äfven i ett särskildt häfte såsom supplement bifogat "*Analytische Tabellen zu Bestimmung der phanerogamischen Pflanzengattungen der Schweiz.*"

De bifogade planscherna innehålla dels en analys af genera bland gräsen och umbellaterna, dels figurer öfver *Primula Auricula leucantha*, *Pr. graveolens* Heg. samt *Ophrys Trolæi* Heg.

III. Korrespondens.

1. "Här kring Upsala har man ett sätt att vintertiden drifva större buskar, t. ex. *Syringa vulgaris*, *persica*, *Philadelphus coronarius* m. fl. till blomning inom hus, hvilket jag hvarken finner upgifvet i något arbete i hortikulturen eller i någon vextfysiologi, ehuru det i sistnämnda hänseende är ett högst märkvärdigt och svårigen efter hittills kända lagar förklarligt factum. Till dess jag blir i tillfälle att närmare efterforska dessa, meddelas denna gång sjelfva factum. Hela busken afhugges ned till roten och de särskilda stammarne ställas med basen i en balja, hvori lägges is, hvarefter baljan placeras i ett varmt dragfritt rum. Så snart isen smält tillägges ny is, eljest sloka både blad och blommor och utvecklingen afstadnar. De utvecklade skottens ytterligare tillväxt och frodighet beror helt och hållet på antagonismen mellan vattnets kyla (nära fryspunkten) och luftens jemna varme. Vid minsta kallt luftdrag vissna de unga skotten. Blommorna drifvas mera än bladen, men äfven de förra blifva betydligt mindre, än då de utvecklas under fri himmel. — Ett härmed analogt factum är, att vinrankor, som drifvas under glas vintertiden, mera frodas om roten står ute i den kalla eller frusna marken, än om hela busken med rot står inuti varmerum. — Dylika facta öfverses numera vanligen af vextfysiologien, sedan man börjat anse denna för identisk med en subtil anatomi, som i det hela ju endast är inre sidan af den deskriptiva botaniken.

2. Vid nogare granskning af *Portulacaceernas* familj har jag funnit, att den i vår indelning icke bör hänföras till klassen *Faucifloræ*, utan till *Centrifloræ* i grannskapet af *Chenopodiæ*. Utom karakterernas fullkomliga öfverensstämmelse står den onekligen *Chenopodiæ* närmare i naturlig frändskap, och analogien med *Caryophyllæ* bestyrker ytterligare denna plats. Den allmänt hittills antagna affiniteten med *Succulentæ* grundar jag endast på analogien i vegetativa systemet. *Halorageæ* åter (hvaraf *Trapa* och *Myriophyllum* äro inhemska) höra till *Faucifloræ*, bland hvilka jag funnit skäl att ordna familjerna något annorlunda än i *Flora Scanica* blifvit antaget."

E. Fries.

☞ Som utg. under större delen af April månad varit från Lund bortrest, har utgifvandet af närvarande nummer kommit att öfver tiden fördröjas. — Majnumret, som kommer att utgöra 2 ark, skall oförtöfvadt utkomma.